

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT

**ONDERZOEK IN HET KADER VAN
HET VIERJAARLIJKS BEZOEK
OP OBS DE STAPSTEEN**

Plaats : Herten
BRIN-nummer : 07RO
Onderzoeksnummer : 119339
Conceptrapport verzonden op : 28 september 2010

Datum schoolbezoek : 16 september 2010
Rapport vastgesteld te Eindhoven op 3 november 2010

Inhoud

1	Onderzoek 5
2	Bevindingen 7
3	Conclusie 11
	Bijlage 13

1 Onderzoek

Op 16 en 17 september 2010 heeft de inspectie OBS De Stapsteen bezocht. Het bezoek is afgelegd vanwege de verplichting van de inspectie om scholen voor primair onderwijs ten minste eenmaal per vier jaar te bezoeken.

Tijdens het onderzoek heeft de inspectie de kwaliteit van het onderwijs op de school beoordeeld met een beperkte set indicatoren, waarmee zij conform de Wet op het Onderwijstoezicht (WOT) kan beoordelen of de school op belangrijke onderdelen onderwijs van voldoende kwaliteit biedt. Deze indicatoren hebben betrekking op de resultaten en de ontwikkeling van leerlingen, op de zorg en begeleiding en op de kwaliteitszorg. Daarnaast zijn enkele verplichtingen van de school in het kader van de naleving van wet- en regelgeving gecontroleerd, waaronder de onderwijstijd.

De bevindingen uit het onderzoek in het kader van het vierjaarlijks bezoek worden gebruikt om te bezien of het reeds aan de school toegekende basisarrangement kan worden gehandhaafd. Eventueel geconstateerde tekortkomingen worden betrokken bij de eerstvolgende risicoanalyse. Indien tijdens het onderzoek echter blijkt dat er mogelijk sprake is van zwakke of zeer zwakke onderwijskwaliteit, dan zet de inspectie het onderzoek in het kader van het vierjaarlijks bezoek, na overleg met het bevoegd gezag, om in een kwaliteitsonderzoek.

De inspectie heeft op een aantal basisscholen naast het vierjaarlijks onderzoek ook een themaonderzoek uitgevoerd.

Het beleid van de overheid is er op dit moment op gericht het niveau van de basisvaardigheden taal en rekenen te verbeteren. In dat kader voert de inspectie op scholen themaonderzoeken uit naar (aspecten van) het onderwijs in deze basisvaardigheden. In 2010 is dit onderzoek bij rekenen en wiskunde gericht op de kwaliteit van het automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde. Het doel is om op landelijk niveau een beeld te krijgen van het aanbod ten aanzien van het automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde.

OBS De Stapsteen maakt deel uit van de landelijke steekproef van scholen voor dit onderzoek.

Om het onderzoek te kunnen uitvoeren heeft de inspectie gebruik gemaakt van een waarderingskader met indicatoren en criteria. De school heeft hiervan bij de afronding van het schoolbezoek een overzicht ontvangen. In dit rapport worden de bevindingen van het themaonderzoek op de school alleen op hoofdlijnen weergegeven.

In hoofdstuk 2 van dit rapport beschrijft de inspectie de bevindingen die uit haar onderzoek op OBS De Stapsteen naar voren zijn gekomen. Bij de geconstateerde verbeterpunten is tevens een onderbouwing opgenomen. Dit hoofdstuk beschrijft tevens kort de belangrijkste bevindingen van het themaonderzoek automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde. In hoofdstuk 3 volgt de conclusie.

Onderzoeksopzet

Deze rapportage over het onderzoek is gebaseerd op:

- Een beperkte set indicatoren uit het Toezichtkader po/vo 2009 van de inspectie. Het toezichtkader is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.
- Analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Schoolbezoek, waarbij:
  - schooldocumenten en handelingsplannen zijn bestudeerd;
  - enkele groepsbezoeken zijn afgelegd voor het beoordelen van de planmatige uitvoering van de zorg;
  - gesprekken met de directeur, de locatiedirecteur en de intern begeleiders zijn gevoerd.

Het themaonderzoek automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde bestond uit de volgende activiteiten:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Schoolbezoek, waarbij:
  - in een aantal groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van activiteiten rekenen en wiskunde. Deze groepsbezoeken vonden plaats in de groepen 2, 3, 5 en 7;
  - schooldocumenten zijn bestudeerd;
  - gesprekken met de directie, de intern begeleiders en leraren zijn gevoerd.

2 Bevindingen

De bijlage van dit rapport bevat een overzicht van de bij dit onderzoek gebruikte indicatoren en de bevindingen van de inspectie daarover.

Uit dit overzicht valt op te maken dat op OBS De Stapsteen de kwaliteit van het onderwijs voor een aantal onderzochte indicatoren voldoende is. Het betreft hier met name drie indicatoren van het kwaliteitsaspect 'Opbrengsten', twee van de zes indicatoren van het kwaliteitsaspect 'Kwaliteitszorg', de indicator van het aspect 'Volgen van vorderingen' en alle onderdelen van het aspect 'Wet- en regelgeving'. Naast deze positief beoordeelde indicatoren, vraagt de inspectie aandacht voor enkele onderdelen waarvan de kwaliteit verbetering behoeft. Het betreft hier allereerst het aspect 'Zorg en begeleiding'. Drie indicatoren van dit aspect en een hiermee samenhangende opbrengstindicator zijn van onvoldoende niveau. Ook vraagt het aspect 'Kwaliteitszorg', waar vier indicatoren niet aan de te stellen eisen voldoen, aandacht.

Toelichting

Opbrengsten

Voor de opbrengsten aan het einde van de schoolperiode kan de inspectie zich baseren op de door de school afgenomen Eindtoets Basisonderwijs. De resultaten op het eind van de schoolperiode liggen in 2010 op het niveau dat van de school verwacht mag worden. In 2009 en 2008 lagen ze onder de door de inspectie gehanteerde ondergrens en in 2007 precies op die ondergrens. De resultaten van de huidige groep 8 laten problemen zien voor begrijpend lezen. Alhoewel de eindresultaten als voldoende beoordeeld zijn, is er sprake van grote risico's. Met de directie en het bevoegd gezag is gesproken over de noodzaak van een opbrengstgerichte cultuur op de school om de resultaten weer structureel op voldoende niveau te krijgen.

De resultaten op de tussentijdse toetsen zijn als voldoende beoordeeld. De inspectie baseert zich hierbij op de resultaten op het eind van schooljaar 2009-2010 op het gebied van technisch lezen (groep 3 en 4), rekenen en wiskunde (groep 4 en 6) en begrijpend lezen (groep 6). De resultaten liggen op alle toetsen boven de door de inspectie gehanteerde ondergrens.

De sociale competenties aan het eind van de schoolperiode liggen op het niveau dat verwacht mag worden.

De inspectie beoordeelt de wijze waarop de school volgt of deze leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen nog als onvoldoende. Individuele leerlijnen zijn niet afgeleid van een vastgelegd ontwikkelingsperspectief met daaraan verbonden didactische streefniveaus. Deze vorm van zorg en begeleiding is voor leerlingen met een afbuigende leerlijn nog te veel volgend en te weinig plannend ingericht.

Begeleiding en zorg

OBS De Stapsteen volgt de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen met een systeem van landelijk genormeerde, valide en betrouwbare toetsen.

In de afgelopen jaren zijn meerdere toetsen vernieuwd. De juiste toepassing en normering van met name de nieuwe toets voor technisch lezen is nog een aandachtspunt. De toetsen worden aangevuld met gestructureerde observaties voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.

De school is dit jaar gestart met het opstellen van groepsplannen voor rekenen en wiskunde waarin met name de *preventieve zorg* planmatiger vorm wordt gegeven. Leerlingen zijn in groepjes geclusterd. De na te streven doelen zijn vooral een beschrijving van de doelen volgens de leerlijn van de methode. Deze doelen zijn per cluster leerlingen gelijk. Er is nog geen relatie tussen de resultaten op bijvoorbeeld de methodegebonden toetsen van de vorige periode, de voor die groep leerlingen na te streven doelen en de daarbij gehanteerde activiteiten en hulpmiddelen.

De school signaleert op basis van de landelijk genormeerde toetsen welke leerlingen *curatieve zorg* nodig hebben. Deze zorg moet volgens het schoolbeleid plaatsvinden op basis van handelingsplannen. Voor leerlingen, voor wie een individueel handelingsplan noodzakelijk is omdat hun achterstand al langere tijd fors is, is aan de start van dit schooljaar geen handelingsplan aangetroffen. Ook het afgelopen schooljaar ontbrak het voor een aantal leerlingen aan een specifiek handelingsplan. Voor deze leerlingen ontbreekt tevens een gedegen analyse en eventueel nadere diagnose van de problematiek. De beperkte analyse leidt er soms toe dat de doelstelling in de plannen niet concreet en dus niet duidelijk genoeg is. Dit bemoeilijkt het vaststellen van de effecten ervan. Hoewel er door de leraren zorg wordt gegeven, is de planmatigheid te impliciet. Een enkel handelingsplan (technisch lezen groep 3) van het afgelopen schooljaar voldoet aan de te stellen eisen.

Kwaliteitszorg

De inspectie ziet een duidelijk verband tussen de discontinuïteit in de schoolleiding en de stagnatie van de kwaliteitszorg. Twee indicatoren voldoen aan de te stellen eisen. De andere vier vragen nog verdere ontwikkeling.

Het planmatig werken aan verbeteractiviteiten is van een voldoende niveau en als zodanig een belangrijke richtinggever voor de verdere ontwikkeling. Door de nieuwe directeur is een plan van aanpak voor de schoolontwikkeling 2009-2010 opgesteld. Dit plan beschrijft op smart-wijze de veranderonderwerpen. Daarnaast is de school gestart met het analyseren van haar leerresultaten van de school. Dwarsdoorsnedes en trendanalyses zijn in de schoolanalyse aangevuld met conclusies. Dit kan nog aangescherpt worden door ook acties te benoemen, die dan weer onderdeel kunnen zijn van groeps- en/of handelingsplannen.

Allereerst is het expliciteren van de onderwijsbehoeften van de leerlingen nog van onvoldoende niveau. In haar schoolplan of in andere documenten heeft de school niet geformuleerd hoe zij tegemoet komt aan deze onderwijsbehoeften. Hierdoor ontbreekt het nog aan op basis hiervan geformuleerde consequenties voor het beleid van de school.

Daarnaast moet het evalueren van het onderwijsleerproces nog verder worden ontwikkeld. Het gemis hieraan blijkt uit de oordelen op de zorg, waar een eerdere signalering van de diversiteit in hoe leraren hieraan vorm geven, geleid zou moeten hebben tot een schoolbrede aanpak. Het ontbreekt op OBS De Stapsteen nog aan een systematisch analyse van het eigen onderwijsproces.

Ook de borging is nog van onvoldoende niveau. De school beschikt nog niet over een vastgelegde set van regels en afspraken waarop wordt toegezien en die systematisch wordt besproken. Eerdere verworvenheden staan wel genoteerd in verslagen van teamvergaderingen, maar worden niet actief teruggehaald en gecontroleerd. Het zelfstandig werken, opnieuw actueel door het werken met groepsplannen, is een voorbeeld waarbij niet is geborgd wat eerder is uitgevoerd. De laatste als onvoldoende beoordeelde kwaliteitsindicator betreft de wijze waarop de school aan belanghebbenden rapporteert over de effecten van schoolverbetering. In de schoolgids zijn wel resultaten en uitstroomgegevens opgenomen, maar het ontbreekt aan een rapportage over de resultaten van de verbeteractiviteiten. De rapportage aan het bevoegd gezag gebeurt nog niet periodiek schriftelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een jaarverslag. Hiertoe bestaan wel voornemens.

Themaonderzoek automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde

Bij het themaonderzoek zijn verschillende kwaliteitsaspecten van het onderwijs in het automatiseren van de basiskennis rekenen en wiskunde onderzocht, namelijk de leerresultaten, het leerstofaanbod, de tijd, het didactisch handelen, de afstemming op verschillen tussen leerlingen, de zorg en begeleiding en de kwaliteitszorg.

De inspectie is nagegaan waaruit het aanbod voor rekenen en wiskunde, specifiek voor het automatiseren van de basisvaardigheden bestaat, of de gerealiseerde leerinhouden dekkend zijn voor de kerndoelen en of de leerinhouden in de verschillende leerjaren op elkaar aansluiten. In het verlengde hiervan is nagegaan of de school voldoende tijd besteedt aan automatiseren. In lesobservaties is gekeken naar de didactiek. De inspecteur is nagegaan of de leraren effectieve instructie ten aanzien van het automatiseren geven en hierbij doelgericht te werk gaan. Daarnaast is nagegaan of de leerkrachten zorg dragen voor interactieve werkvormen, het strategisch denken en leren stimuleren en samen met de kinderen reflecteren op de gebruikte oplossingsstrategieën.

Kinderen verschillen in de mate waarin zij de te onderscheiden basisvaardigheden beheersen. In het onderzoek is eveneens nagegaan of de leraren de ontwikkeling van de automatisering van basiskennis rekenen en wiskunde van de leerlingen systematisch volgen en of dit ook leidt tot doelgerichte differentiatie in de lessen of het bieden van specifieke ondersteuning.

Tot slot is nagegaan of de kwaliteitszorg van de school zo is ingericht dat de school de kwaliteit van het rekenonderwijs systematisch kan bewaken en verbeteren, en of er aandacht is voor de deskundigheidsontwikkeling van de leraren op het gebied van het reken-wiskundeonderwijs.

Toelichting

Hoewel de resultaten voor rekenen en wiskunde van voldoende niveau zijn, ervaart de school tekortkomingen in de methode op het gebied van het automatiseren van basiskennis rekenen en wiskunde. De gehanteerde methode is dekkend voor de kerndoelen en deze wordt gebruikt zoals bedoeld. De methode is leidend voor de hoeveelheid leertijd die aan automatiseren besteed wordt. De ervaren tekortkomingen liggen vooral op het vlak van gericht oefenen.

Op schoolniveau zijn nog geen maatregelen genomen om het aanbod aan te passen en/of de instructietijd voor dit onderdeel te vergroten. Individuele leraren nemen wel maatregelen, maar in de groepsplannen rekenen en wiskunde staan deze nog niet beschreven. De leerkrachten bieden oefenmomenten aan zoals dit in het boek aan de orde is. Zij oriënteren de leerlingen in beperkte mate op de doelen van deze lessen. Ook de nabespreking van de oefeningen blijft veelal achterwege. Hoewel ook snellere rekenaars baat hebben bij automatiseringsoefeningen, hoeven deze leerlingen niet altijd mee te doen.

In de geobserveerde lessen maken de leerkrachten gebruik van de instructietafel om kinderen extra te begeleiden bij het automatiseren van de basisvaardigheden rekenen en wiskunde. Binnen de school is het nog geen gemeengoed om leerlingen die dit nodig hebben, extra tijd te geven om te oefenen. De leerkrachten signaleren welke leerlingen moeite hebben met automatiseren van de basisvaardigheden. De analyse van dit onderwijsleerprobleem blijft echter achterwege waardoor handelingsplannen te weinig toegesneden zijn op de aard van het probleem. Dit tast de effectiviteit van de handelingsplannen aan.

Hoewel de rekenresultaten van de school voldoende zijn, heeft de school slechts beperkt zicht op de kwaliteit van haar rekenonderwijs. De school heeft geen specifieke opbrengstdoelen afgestemd op de eigen leerlingenpopulatie. Daarnaast analyseert zij de beschikbare toetsgegevens (methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen) slechts globaal. De leerkrachten bekijken niet systematisch op groeps- en schoolniveau of er verschillen in de resultaten van diverse onderdelen, waaronder automatiseren van basisvaardigheden, zijn. De leerkrachten spannen zich ieder op hun eigen manier in om de kwaliteit van het rekenonderwijs hoog te houden. Er zijn echter geen schoolafspraken op dit punt.

3 Conclusie

De inspectie concludeert dat de onderwijskwaliteit op OBS De Stapsteen op een aantal van de onderzochte onderdelen voor verbetering vatbaar is. De inspectie handhaaft voornamelijk het reeds toegekende basisarrangement. De bevindingen zullen worden betrokken bij de eerstvolgende risicoanalyse, waarbij opnieuw de vraag aan de orde is of het toezichtarrangement eventueel moet worden aangepast.

Er is een onvolledigheid in de inhoud van de schoolgids geconstateerd. Het betreft de informatie omtrent de vrijwillige ouderbijdrage en de verantwoording onderwijstijd. Het beleid van de inspectie is deze tekortkoming op dit moment nog niet als tekortkoming te beoordelen bij de betreffende indicator(en) over het naleven van wet- en regelgeving. Wel heeft de inspectie met het bevoegd gezag afgesproken dat in de volgende versie van dit schooldocument de ontbrekende onderdelen zijn opgenomen.

Bijlage

Overzicht indicatoren en bevindingen.

Met de scores 1 tot en met 5 wordt tot uitdrukking gebracht in welke mate de indicatoren op de school zijn gerealiseerd:

- 1 slecht;
- 2 onvoldoende;
- 3 voldoende;
- 4 goed;
- 5 niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten).

Bij wet- en regelgeving is in de waardering tot uitdrukking gebracht of de school wel (ja) of niet (nee) voldoet aan de genoemde wettelijke vereisten.

(De nummering van de indicatoren verwijst naar de nummering van de volledige set indicatoren uit het Toezichtkader po/vo 2009. Indicatoren die bij een kwaliteitsonderzoek de doorslag geven of een school (zeer) zwak is, zijn gemarkeerd met een asterisk*.)

Het kwaliteitsprofiel van OBS De Stapsteen

Kwaliteitsaspect 1: De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden.

	1	2	3	4	5
1.1 * De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			●		
1.2 * De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			●		
1.4 Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.		●			
1.5 De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.			●		

Kwaliteitsaspect 7a: De leraren volgen systematisch de vorderingen van de leerlingen.

	1	2	3	4
7.1 * De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			●	

Kwaliteitsaspect 8: De leerlingen die dat nodig blijken te hebben, krijgen extra zorg.

	1	2	3	4
8.1 De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			●	
8.2 Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.		●		
8.3 * De school voert de zorg planmatig uit.		●		
8.4 De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.		●		

Kwaliteitsaspect 9: De school heeft een systeem voor kwaliteitszorg.

	1	2	3	4
9.1 De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.		●		
9.2 De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			●	
9.3 De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		●		
9.4 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			●	
9.5 De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		●		
9.6 De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.		●		

Wet- en regelgeving

	ja	nee
N1 Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 16 en 13).	●	
N2 Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 16 en 12).	●	
N3 Door of namens het bestuur is het vastgestelde zorgplan van het samenwerkingsverband naar de inspectie gestuurd en dit zorgplan bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 19).	●	
N4 De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (WPO, art. 8).	●	